

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ “100. YILDA ÇANAKKALE” KAVRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Akif AKKUŞ

Prof. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, akif.akkus@hku.edu.tr

Ali MEYDAN

Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, alimeydan01@gmail.com

Adnan Doğan BULDUR

Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, abuldur@konya.edu.tr

Received: 13.06.2016

Accepted: 07.09.2016

ÖZ

1915 Şubat ayında, I. Dünya Savaşı'nda İngiliz Deniz Bakanı Winston Churchill başta olmak üzere İngilizlerin ısrarı ile başlayan ve İtilâf kuvvetlerinin Çanakkale Boğazı'nda Türklere yenilerek Ocak 1916'da geri çekilmelerine kadar yaklaşık 10 ay süren Çanakkale savaşları Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. Savaştan 100 yıl sonra ise Çanakkale ruhunu anlamak, anlamlandırmak ve hissetmek geride kalan yıllara göre çok daha önemlidir. Yapılandırmacı yaklaşımın en önemli unsurlarından biri olan kavramlar, olgu, olay ve unsurları açıklamak ve bir düşünceyi somutlaştırması açısından son derece önemlidir. Kavram benzer nesneleri, insanları, olayları, fikirleri ve süreçleri diğer gruplardan ayırt etmeyi sağladığı gibi, diğer grup, varlık, olay, fikir ve süreçlerle ilişkiler kurmaya da yardım eder. Bu kavramların ve bu kavramlarla ilişkili olgu ve olayların zihinlerde zamanında ve etkili bir şekilde yapılandırılması çok sayıda problemin de çözülmesini beraberinde getirir. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin '100. Yılda Çanakkale' kavramına ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmacının örneklemini 2014-2015 öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. sınıfta okuyan 33 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırma metodolojisi benimsenmiş olup, olgu bilim deseninde yürütülmüştür. Veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan 6 sorudan oluşan açık uçlu soru formudur. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle incelenmiş, verilen cevaplar doğrultusunda kodlar oluşturulmuştur, oluşan kodlar ilişkilendirilerek, öğrencilerin görüşleri yorumlanmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin '100. Yılda Çanakkale' kavramı ile milli birlik ve beraberlik, vatanseverlik, bağımsızlık, barış gibi değerlerle ilgi kurmaları son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretmen adayları, 100. yılda Çanakkale, öğrenci görüşleri.

VIEWS OF PRE-SERVICE SOCIAL SCIENCES TEACHERS RELATED TO THE CONCEPT OF “ÇANAKKALE IN ITS 100TH ANNIVERSARY”

ABSTRACT

Canakkale Wars that started by the insistence of English, as the Ministry of Navy Winston Churchill as the leading, during the 1st World War in February, 1915, lasted for nearly 10 months until the withdrawal of Allied Powers from the Dardanelles as being overwhelmed by the Turkish soldiers in January, 2016 is one of the milestones of Turkish history. Understanding, meaning and feeling the spirit of Canakkale after 100 years from the war has been more remarkable rather than the resting years. The concepts as one of the most important factors of the constructivist approach are significant in terms of explaining the events, cases and factors and concretizing the

thought. Concepts provide similar objects, people, events, ideas and processes to distinguish from each other, and help establishing relationships between the other groups, cases, events, ideas and processes, as well. Constructing these concepts and phenomena and events related to these concepts in mind on time and efficiently causes overcoming of several problems. In this study, it was aimed to reveal the views of social sciences teaching 1st grade students related to the concept of “Çanakkale in its 100th Anniversary.” The study sample included 33 students studying at the 1st grade of Hacı Bektas Veli University, Faculty of Education, Social Sciences Teaching department in 2014-2015 academic year. In the research, qualitative research methodology was adapted, and the research was carried out in phenomenology design. The data collection tool was an open-ended questionnaire form including 6 questions developed by the researchers and prepared asking the views of the specialists. Obtained data were analyzed using the content analysis method, and codes were created in accordance with the given answers. The created codes were correlated, and views of the students were interpreted. In conclusion, students’ establishing interest upon the values such as national unity and solidarity, patriotism, independence and peace related to the concept of “Çanakkale in its 100th Anniversary was remarkable.

Keywords: Pre-service social sciences teacher, Çanakkale in its 100th anniversary, student views.

1. GİRİŞ

100 yıl önce, I. Dünya Savaşı’nda İngiliz Deniz Bakanı Winston Churchill başta olmak üzere İngilizlerin ısrarı ile başlayan ve İtilâf kuvvetlerinin Çanakkale Boğazı’nda Türklere yenilerek Ocak 1916’da geri çekilmelerine kadar yaklaşık 10 ay süren Çanakkale savaşları Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. Savaştan 100 yıl sonra ise yapılandırmacı yaklaşıma da uygun olarak yapılandırmacılığın en önemli unsurlarından biri olan kavram temelli bir yaklaşımla “100. Yılda Çanakkale” kavramı, Çanakkale ruhunu vurgulamak amacıyla ortaya konulmuştur. Kavramlar, olgu, olay ve unsurları açıklamak ve bir düşünceyi somutlaştırması açısından son derece önemlidir. Kavram benzer nesneleri, insanları, olayları, fikirleri ve süreçleri diğer gruplardan ayırt etmeyi sağladığı gibi, diğer grup, varlık, olay, fikir ve süreçlerle ilişkiler kurmaya da yardım eder. Farklı bilim alanlarında olduğu gibi sosyal bilgiler eğitiminde de anlamını tam idrak edemeden, sınırlarını çizmeden ya da yanlış bir kavramın yerine kullanılan birçok kavram yer alır. Bu kavramların ve bu kavramlarla ilişkili olgu ve olayların zihinlerde zamanında ve etkili bir şekilde yapılandırılması çok sayıda problemin de çözülmesini beraberinde getirir. Çeliköz’e (1998) göre kavramlar, yaşadığımız dünyayı anlamamızda ve anlamlandırmamızda çok önemli bir yere sahiptir. Olay ve fikirleri ortak özelliklerine göre gruplandırma yeteneği olmasaydı her bir nesne, olay veya fikir tamamen ayrı olarak öğrenilmek zorunda kalacak ve bu durumda hafızamızın kullanabildiğimiz kapasitesi yeterli olmayacaktı. Bu sebepten kavramlar, nesne, olay ya da fikirleri sınıflandırmamıza, basitleştirmemize ve böylece bizi çevreleyen çeşitliliklerle başa çıkmamıza yardımcı olurlar.

Eğitim öğretim programları yapılandırmacı yaklaşımla ele alınırken, kavram, beceri, değer ve tutum programın temelini oluşturmuştur. Zaman zaman birbirinin yerine kullanılan ya da karıştırılan iki kelimedenden birisi olan kavram, TDK Türkçe Sözlüğü (1998) göre bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımı olarak tanımlanırken; terim, bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime olarak tanımlanmaktadır.

Örgün eğitimin yapıldığı okullarda öğretme-öğrenme süreci içinde, öğrencilerin kazanması gereken pek çok kavram bulunmaktadır. Bu kavramların kendiliğinden kazanılmasını beklemek doğru bir yaklaşım değildir. Bazı kavramlar günlük yaşam içinde kendiliğinden kazanılsa da, bunların her zaman doğru ve tam öğrenildiği de söylenemez (Kılıç, 2008). Hatta bu süreçte her zaman doğru ve tam öğrenilmediğinden dolayı Türkiye’de pek çok kavramla ilgili kavram yanlışlığı, kavram kargaşası gibi sorunlarla sık karşılaşmakta bu da önemli bir sorun olmaktadır.

Sosyal Bilgiler eğitiminin amaçlarından biri de öğrencilerin ünitelerle ilgili çeşitli sosyal kavramları anlayabilmeleridir. İlk kez karşılaşılan bu tür kavramları, öğrenciler çoğu zaman anlamakta güçlük çekmekte, bu kavramları birbirine karıştırabilmekte veya kavramlarla ilgili yanlışlıklara düşmektedirler. Eğitim kurumlarımızdaki geleneksel yöntemlerle ders işleme ve teknolojik araçların okullardaki yetersizliği, öğrencilerin konuları anlamlı öğrenememelerine sebep olmaktadır (Yazıcı ve Samancı, 2003: 83). Herhangi bir alan veya konuda bilgi sahibi olmak, fikirler geliştirebilmek için öncelikle o alana ait temel kavramların doğru, bilimsel gerçeklere uygun bir biçimde kazanılmış olması temel esastır. Öğrencilerin kavramlar hakkında sahip oldukları zihinsel yapılar, yanlışlıklar varsa bunlar ortaya çıkarılmalı ve bunları gidermeye dönük farklı yaklaşım ve öğretim yöntemleri denenmelidir (Akbaş ve Uzunöz, 2011).

Küreselleşme ile birlikte toplumların ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yapılarında, eğitim sistemlerinde olumlu ve olumsuz dönüşümler ve gelişmeler yaşandığı söylenebilir (Gömleksiz ve Kılınç, 2012: 399). Bu değişim ve dönüşümlerde kavram, beceri ve değerler ön plana çıkmış, programlarda birbiriyle ilişkili bir şekilde ele alınması gerekli görülmüştür. Bu bakımdan disiplinlerarası yaklaşım benimsenmiş, farklı disiplinler birbirlerinin verilerinden, ilkelerinden daha çok yararlanmaya başlamıştır.

Tarih ve Sosyal Bilgiler dersleri aracılığıyla kültürel ve toplumsal değerlerin neler olduğu, bunların nasıl doğup ve geliştiğini öğrencilere öğretmek mümkündür. Buna ilaveten, “iyi” ve “kötü” ile zaman içinde iyi ve kötünün belirlenmesinde/değerlendirilmesinde ortaya çıkabilecek belirsizlik ve farklı bakış açıları da bu derslerde öğretilebilecek değerler arasında yer almaktadır (Ulusoy, 2005).

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır (MEB, 2004). Türk toplumunun önemli değerlerinden birisi olan Çanakkale zaferi Yazıcı’ya (2013) göre deniz ve kara savaşlarından oluşmaktadır. İtilaf Devletlerinde oluşan Birleşik Filo, Çanakkale Boğazı’na girmek için ilk önemli teşebbüsünü 19 Şubat 1915’te gerçekleştirmiş, bunu diğer saldırılar takip etmiştir. 18 Mart 1915’te Türk askerinin zaferiyle, deniz muharebeleri son bulmuş, 25 Nisan 1915’te kara muharebeleri başlamış ve 9 Ocak 1916’ya kadar devam etmiştir. Çanakkale Boğazı’nın uzun ve dar yarımadası Gelibolu’da, bir yıla yakın bir süre devam eden deniz ve kara muharebelerinde pek çok milletten yüz binlerce insanın yaşamını etkileyen bu savaş, yarım milyona yakın zayıatla (şehit, yaralı, kayıp, hastalık vd) neticelenmiştir (536). Savaş sonucunda elde edilen zaferin üzerinden 100 yıl geçmesine, Çanakkale ile ilgili farkındalığın her yıl biraz daha artmasına ve Uluslararası düzeyde de yapılan etkinliklerin ses getirmesine

rağmen yeterli bilinç düzeyine ulaşıldığı söylenemez. Mesela, 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren özellikle uluslararası düzeye ulaşan kutlamaların bir boyutu olan ve Çanakkale Cephesi'nde şehit olan Anzak askerlerinin torunları tarafından geleneksel bir seremoni haline getirilen "Şafak Ayini" törenleridir. Anzak günü olarak kutlanan 25 Nisan, kara savaşlarının başladığı ve Türk ordusunun kesin zaferiyle sonuçlanarak, Türk tarihi açısından bir dönüm noktası olan, 57. Alay'ın bütünüyle şehit olup, adını tarihe altın harflerle yazdırdığı bir gündür.

Çanakkale Zaferi ile ele alınması gereken bir durum da coğrafi işaretlerdir. Şahin'e (2013) göre Türkiye gerek sahip olduğu coğrafi konumu gerekse köklü kültürüyle coğrafi işaretler bakımından oldukça büyük bir potansiyel göstermektedir (24). İbret ve Küllü'ye (2012) göre ise Coğrafi işaret kavramı, belirgin bir niteliği, ünü ya da diğer özellikleri itibarıyla kökenin bulunduğu bir yöre, alan, bölge ya da ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren bir işaret olarak tanımlanmaktadır (4). Bu bakımdan Çanakkale savaş alanları genel anlamda düşünülmeyle birlikte, savaşın gidişatını etkileyen, Alçıtepe, Conkbayırı, Arıburnu, Anafartalar gibi coğrafi mekanlar coğrafi işaretler kapsamında değerlendirilebilir.

Çanakkale zaferi, Atatürk'ün hayatı gibi birçok konunun kavram öğretimi ve değerler eğitimi ve öğretiminde kullanılabilecek yönleri içerdikleri açıkça görülecektir. Tarih ve Sosyal Bilgiler gibi dersler de bu konuların işlenişinde ve değerlerin öğretilmesinde değişik yaklaşımlar kullanılabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin '100. Yılda Çanakkale' kavramına ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Alt Problemler

Araştırmanın amacı çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- 1- Öğretmen adaylarına göre Çanakkale ne anlam ifade etmektedir?
- 2- Öğretmen adaylarına göre Çanakkale savaşlarının kazanılmasında etkili olan unsurlar nelerdir?
- 3- Öğretmen adaylarına göre Çanakkale savaşlarının kazanılmasında Atatürk'ün rolü nedir?
- 4- Öğretmen adaylarına göre coğrafi faktörler Çanakkale savaşlarının kazanılmasını nasıl etkilemiştir?
- 5- Öğretmen adaylarının Çanakkale savaşları ile ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylarla ilgili düşünceleri nelerdir?
- 6- Öğretmen adaylarına göre Çanakkale'nin 100 yıl öncesinden verdiği mesajlar ve günümüze uyarlanabilecek değerler nelerdir?

2. YÖNTEM

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada olgubilim deseni dikkate alınmıştır. Olgu genel olarak, evrende yer alan, doğrudan ya da dolaylı olarak gözlenebilen nesne, durum veya olaylar olarak nitelendirilebilir. Olgubilim deseni ise farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Örneklem seçiminde “kolay ulaşılabilir durum örneklemesi” kullanılmıştır. Bu yöntem araştırmacıya yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Buna uygun olarak Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalı öğrencileri çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Değerlendirilmesi

Veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 6 sorudan oluşan açık uçlu soru formudur. Formun geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Soru formunun oluşturulmasında “100. Yılda Çanakkale” kavramını ortaya koyabilecek şekilde Çanakkale Zaferi’nin Türk Tarihi açısından önemi, Çanakkale’ye verilen anlam, zaferin kazanılmasında etkili olan unsurlar, Atatürk’ün rolü, zaferle ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylar ile Çanakkale’nin 100 yıl öncesinden verdiği mesajlar ve günümüzü uyarlanabilecek değerler göz önünde bulundurulmuştur. Açık uçlu soru formundan elde edilen veriler içerik analiziyle irdelenmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda kodlar oluşturulmuş, oluşan kodlar ilişkilendirilerek, öğrencilerin görüşleri araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2008) göre nitel veriler, nicel veriler gibi sayısal değerlerle ifade edilebilir. Bu çalışmada sorulara ilişkin katılımcı görüşlerinden örnekler verilerek katılımcıların görüşlerinin daha iyi açıklanması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. sınıfta okuyan 33 öğrenci oluşturmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

Değişkenler	Katılımcılar	f	%
Cinsiyet	Kadın	23	70.0
	Erkek	10	30.0
Yaş Aralığı	18	7	21.2
	19	8	24.2
	20	9	27.3
	21	6	18.2
	22	3	9.1
Üniversiteden önce yaşadığı yerleşim yeri	Köy	7	21.2
	Kasaba	3	9.1

	İlçe merkezi	8	24.3
	İl merkezi	15	45.4
Daha önce savaş alanları ve şehitliklerin ziyaret edilme durumu	Evet	12	36,5
	Hayır	21	63.5
Daha önce Çanakkale ile ilgili herhangi bir konferans ve etkinliğe katılma durumu	Evet	25	75.7
	Hayır	8	24.3

Çalışma grubunun büyük çoğunluğunu %70 kız öğrenciler oluştururken, yaş aralığı 18, 19, 20, 21 ve 22 olarak dağılmaktadır. Üniversiteye gelmeden önce ilçe merkezi ve il merkezinde oturanlar çoğunluktadır. Öğrencilerden bir kısmı daha önce savaş alanları ve şehitlikleri ziyaret etmişken, ziyaret etmeyenler ise çoğunluktadır. Ancak öğrencilerin büyük çoğunluğu Çanakkale ile ilgili bir konferans ve etkinliğe katılmışlardır.

3. BULGULAR VE SONUÇLAR

Araştırmada yer alan 6 alt probleme ilişkin verilerin analizi yapılmış ve elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

1. Alt probleme ilişkin bulgular

Birinci alt problemde öğretmen adaylarına göre Çanakkale'nin ne anlam ifade ettiğini ortaya koymak amacıyla "Çanakkale sizin için ne anlam ifade ediyor?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarına Göre Çanakkale'nin İfade Ettiği Anlam İle İlgili Görüşleri

Öğretmen adaylarına göre Çanakkale'nin ifade ettiği anlam	f
Birlik, beraberlik ruhu	11
Bugün özgür olarak yaşamamızın yegâne nedenidir	9
Vatani için canını veren atalarımız	8
En büyük kahramanlık destanın yazıldığı yer	7
Fedakârlık örneği	6
Vatan söz konusu olunca canın önemsizliği	6
Bir milletin diriliş destanı	6
Mustafa Kemal Atatürk ve aziz şehitlerimiz	6
Geçmişimizin gururlu cephesi	5
Vatan sevgisi	5
Düşmana karşı mücadelenin en önemli cephesi	5
Türk, Kürt, Laz, Çerkez ayrımı yapmadan tek yürek olmak	5
Unutulmaz bir yerdir	5
Geçmişte yaşanan acılar ve ıstıraplar	5
Zor şartlarda kazanılan en önemli zafer	4
Adı söylenince bile içimi ürperten şehir	2

Çanakkale Zaferi etrafında ittifak edebileceğimiz en önemli ortak değerlerimizden birisidir. 100. Yılında daha da önemli hale gelmiş, öğretmen adaylarının da ifadeleriyle birlik, beraberlik ruhunun, özgür olarak yaşamamızın nedeninin Çanakkale’de yaşanan kahramanlık destanı ve Çanakkale’de yatan şehitlerimiz olduğunu ortaya konulmuştur.

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K8: Çanakkale ülkemiz için çok önemlidir. Batılılarla olan savaşı kazanmamızda ve adı dahi söylenince içimizi titreten bir şehir. Çok zorlu savaş yaşandı orda. Birçok şehit verdik. Zaten şehre girildiğinde insan ürperiyormuş. Gitmeyi çok istiyorum.
- ✓ K11: Binlerce Mehmetçiğin vatani için, aileleri için tereddüt etmeden şehit olduğu, vatının düşman eline geçmesine engel olan son kale, bugün özgür olarak yaşamamızın belki de hayatta olmamızın yegane nedenidir.
- ✓ K14: Çanakkale, ülkemizde yaşanmış olan en büyük kahramanlık örneklerinden birisidir. Atalarımız ülkemizi kurtarmak ve düşman işgalinden korumak için canlarını feda etmişlerdir. Çanakkale bizim için unutulmaz bir olaydır.
- ✓ K21: Çanakkale benim için ülke genelinde birlik ve beraberlik olmanın meydana getirdiği başarıyı ifade ediyor.

2. Alt probleme ilişkin bulgular

İkinci alt problemde öğretmen adaylarına göre Çanakkale savaşlarının kazanılmasında etken olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla “Sizce Çanakkale savaşlarının kazanılmasında etken olan faktörler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Çanakkale Savaşlarının Kazanılmasında Etkili Olan Unsurlarla İlgili Görüşleri

Öğretmen adaylarına göre Çanakkale savaşının kazanılmasında etkili olan unsurlar	f
Vatan, millet, bayrak sevgisi	14
Mehmetçiğin iman gücü	12
Birlik, beraberlik ruhu	11
Atatürk’ün savaş stratejisi ve ileri görüşlülüğü	7
Türk milletin azmi	5
Milletçe tek vücut olunması	4
Vatan uğruna ölümün göze alınması	4
Zafere olan inancın önemi	4
Türk insanının özgürlüğe düşkün oluşu	3
Din, dil, ırk ayrımı olmadan aynı amaç doğrultusunda çalışmak	3
Coğrafi koşulları doğru değerlendirmek	3
İlahi yardımlar	2

Çanakkale savaşının kazanılmasında pek çok unsur etkili olmuştur. Bu unsurlar öğretmen adaylarının cevaplarında da açıkça ortaya konulmuştur. Mehmetçiğin iman gücü, vatan, millet ve bayrak sevgisi, birlik ve beraberlik ruhunun yanı sıra Atatürk'ün orduyu sevk ve idaredeki kabiliyeti ve savaş stratejisi; asker, mühimmat, lojistik gibi şartlar Türk milletinin aleyhine olmasına rağmen, savaş kazanılmıştır.

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K8: Türk Milletinin azmi bu savaşın kazanılmasında etkili olmuştur. Vatan millet düşüncesinde göz önünde bulundurursak Türk milleti, Mehmetçiklerimiz bu uğurda canlarını feda etmişlerdir.
- ✓ K11: Mehmetçiğin iman gücüyle savaşması, ölmekten hiç korkamamaları, milletin iradesi, Atatürk'ün ileri görüşlülüğü
- ✓ K13: Bana göre birinci faktör Mehmetçimizin iman gücü ve Atatürk'ün savaş taktiği ve zekâsıdır.
- ✓ K15: İlk başta askerlerimizin vatan aşkı daha sonra Allah'ın yardımı ve Atatürk gibi başlarında lider bir komutanın bulunmasıdır.
- ✓ K22: Anadolu insanının özgürlüğe ne kadar düşkün olduğunu ifade ediyor. Anadolu'da yaşayan bütün insanların birleşerek savaşa katılması bence en büyük faktördür.
- ✓ K25: Bence Çanakkale savaşlarının kazanılmasında birden fazla etken vardır. Öncelikli etken savaşın kazanılacağına tamamen inanmış insanlardan oluşan bir ordunun olması ve tabii ki izlenen doğru stratejilerdir.

3. Alt probleme ilişkin bulgular

Üçüncü alt problemde öğretmen adaylarının Çanakkale savaşlarının kazanılmasında Atatürk'ün rolü ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla "Çanakkale savaşlarının kazanılmasında Atatürk'ün rolü nedir" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Çanakkale Savaşlarının Kazanılmasında Atatürk'ün Rolü İle İlgili Görüşler

Çanakkale savaşlarının kazanılmasında Atatürk'ün rolü	f
İleri görüşlü olması	8
Askerin moral, motivasyonunu yükseltmesi	7
Milli birlik ve beraberlik fikrini yükseltmesi	7
Harp sanatındaki ustalığı	4
Kararlarında inisiyatif alması	4
Savaşı çok iyi yönetmesi	4
Arıburnu başta olmak üzere birçok cephede zafer kazanması	4
Üstün askeri dehası	4
Stratejik hamlelerinin olması	3
Zafere olan inancı	3
Liderlik özelliği	3
Birleştirici güç olması	3

Fikir özgürlüğüne önem vermesi	2
Savaş için gerekli silah ve araç gereci sağlaması	2
Atatürk bu savaşın beyniydi	2

Tutkun'a (2015) göre Çanakkale 1915 Ruhu'nun dünya siyaset sahnesine kazandırdığı en büyük armağan; 1915 Çanakkale seferinin fikir babası ve mimarı olan Churchill'in "Kaderin Adamı", İngiliz Resmî Harp Tarihi'ni yazan Aspinall Oglander'in "Olağanüstü Bir Komuta Dehası", Avustralya Resmî Tarihi'ni yazan C. E. W. Bean'in de "Doğu Cephesi'ndeki En Büyük Lider" olarak tanımladığı, İngiltere'de Başbakan Lloyd George'u "Arkadaşlar! Asırlar pek nadir olarak dahi yetiştirir. Şu talihsizliğimize bakın ki, o büyük dâhiyi asrımızda Türk Milleti yetiştirdi. Mustafa Kemal'in dehasına karşı elden ne gelir?" itirafı ile istifa etmeye mecbur eden, ilerleyen yıllarda arkasından sürüklediği Türk Milleti ile birlikte Anadolu'da verdiği kurtuluş mücadelesi sonunda Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran, kurtuluş mücadelesi veren tüm milletler tarafından lider olarak kabul edilen ve 20. yüzyılın en saygın devlet adamı seçilen Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal olmuştur. Çalık'a (2000) göre Çanakkale zaferinin kazanılmasında Türk bahriyesi, düşmana ilk darbeyi vurmuş, daha sonra uzun süren kara savaşlarında Türk askeri kahramanca direnmiş ve son olarak da Mustafa Kemal ve askerinin darbesiyle düşman geri çekilmek zorunda kalmıştır (363). Tezcan'a (2015) göre ise Çanakkale iki komutanın mücadelesi şeklinde geçmiştir. Bu komutanlardan birincisi, Müttefik Kuvvetler Komutanı Hamilton; ikincisi, Anafartalar Grup Komutanı Kurmay Albay Mustafa Kemal'dir. İncelemenin sonucunda, muharebeyi anlayan, iyi sevk ve idare eden ve askerleriyle birlikte cephe hattında bulunan Kurmay Albay Mustafa Kemal'in muharebeyi nasıl kazandığı anlaşılacaktır (175). Zaferde başta Liman Von Sanders olmak üzere diğer paşaların sevk ve idaresinden ziyade başta Mustafa Kemal olmak üzere Esat Paşa, Hüseyin Avni Bey gibi komutanların sevk ve idareleri ile birlikte inisiyatif almalarının etkisi büyüktür. Alman paşaların Alman menfaatini düşünerek savaşı uzatma planları şehit sayısının artmasında büyük etkendir.

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K2: Atatürk'ün Çanakkale savaşının kazanılmasındaki rolü, yöneticiliği, zekâsı ve ileri görüşlülüğü ve askeri birikimi ile büyük rol oynadığına inanıyorum.
- ✓ K6: Çanakkale savaşı Atatürk'ün ileri görüşlülüğü ve yol göstericiliğiyle kazanılmıştır.
- ✓ K15: Atatürk askerlerini savaşı kazanabileceklerine inandırmış ve savaşı çok iyi bir şekilde idare etmiştir.
- ✓ K25: Bu savaşlarda Atatürk'ün rolü yadsınamaz. Çünkü Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar'da ciddi mücadeleler vermiştir. Verdiği mücadeleleri de başarıyla sonuçlandırmıştır.
- ✓ K26: Atatürk Çanakkale savaşında başta Arıburnu olmak üzere birçok yerde liderlik yapmıştır. Onun ileri görüşlülüğü, kısa zamanda çabuk ve mantıklı karar vermesi, savaşların kazanılmasında büyük rol oynamıştır.
- ✓ K31: Mustafa kemal Atatürk'ün inisiyatif kullanıp karar vermesi ve bunun sonunda oluşabilecek olayları sorumluluğa alıp adım atması düşmanın çıkarma yapmasını zorlaştırdı. Eğer Mustafa kemal gibi bir lider olmasaydı şuan bu durumda olabilir miydi?

Savaşın kazanılmasında etken olan unsurlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Düşmanın imkan ve yeteneğini doğru olarak tespit etmek
- Düşmanın yaptığı ya da yapacağı harekâtın amacını anlayabilmek
- Düşmanın çıkarma harekâtından amacının ne olduğunu, hedefinin neresi olabileceğini, aslî kuvvetlerle nerelerden çıkabileceğini iyi değerlendirebilmek
- Araziyi iyi tanımak ve başarı için arazi şartlarını iyi kullanmak

4. Alt probleme ilişkin bulgular

Dördüncü alt problemde öğretmen adaylarına göre coğrafi faktörlerin Çanakkale savaşlarının nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla "Coğrafi faktörlerin Çanakkale savaşlarının kazanılmasına etkisi ile ilgili düşüncelerinizi nelerdir?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Coğrafi Faktörlerin Çanakkale Savaşlarına Etkisi İle İlgili Görüşleri

<i>Coğrafi faktörlerin Çanakkale savaşlarına etkisi</i>	<i>f</i>
<i>Hakim tepelerin Türk bölgelerinde olması</i>	6
<i>Hem kara, hem denizden savaşmanın zorluğu</i>	6
<i>Çanakkale boğazının bazı ülkelere cazip gelmesi</i>	5
<i>Çok zorlu ve ağır iklim koşullarının olmadığından olumlu</i>	4
<i>Etrafının deniz olması düşman kuvvetlerinin işini zorlaştırdı</i>	4
<i>Coğrafi faktörler lehimize olmuştur</i>	4
<i>Stratejik bir önemi vardır</i>	4
<i>Deniz savaşı olduğundan lehimize olmuştur</i>	3
<i>Rüzgarın esiş yönü</i>	3
<i>Düşmanların boğazları almak istemesi</i>	3
<i>Çevre şehirlerle ulaşımın kolay olması</i>	2
<i>Coğrafi faktörler boğazlarda kazanmayı sağladı</i>	2
<i>Boğazların korunması kolay olmuştur</i>	2
<i>Kısa bodur ağaçlar askerlere zorluk çıkarmıştır</i>	2

Çanakkale savaşlarında, bölgenin topografyası savaşın gidişatı üzerinde oldukça etkili olmuştur. Gelibolu yarımadasının orta kesimleri yüksek tepelikler şeklinde uzanırken, bu tepelerden boğaza ve Ege'ye dik yamaçlar ve dere yatakları iner. Güneyde Alçıtepe, kuzeyde Conktepe en yüksek noktaları oluştururken, yer yer 300-350 m.ye ulaşan tepelerin varlığı, tepelerden denize uzanan derelerle birlikte arazi oldukça engebeli bir yapı göstermekte, üzerinde yer alan özellikle maki bitki örtüsü dünyanın en yakın siper savaşlarının yapılmasına neden olmuştur. Araziyi iyi bilen Osmanlı Askerleri özellikle tepeleri ve su kaynaklarını elinde tuttuğu için avantaj, araziye tanımayan itilaf devleti askerleri için dezavantaj olmuştur. Tepeler ve su kaynaklarıyla birlikte iklim şartları da Türk tarafına avantaj sağlamıştır. Çıkarma öncesi çıkan fırtına, savaş süresince bazen çok sıcak bazen çok soğuk günler, siperlerin sellerle dolması gibi şartlar savaşı zorlaştırmış, zaman zaman iki taraf için de avantaj ya da dezavantaj olabilmıştır.

Günümüzde ise en çok ziyaret edilen alanlardan birisi olan Gelibolu Yarımadası savaş alanları 17 şubat 2000 tarihinde Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı olarak ilan edilmişken 28 Haziran 2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkındaki Kanun” ile kurulan "Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı'na" Nisan 2015 tarihi itibarıyla devredilmiştir. Bu başkanlık Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlıdır (milliparklar.gov.tr, 2016).

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K2: Coğrafi faktörler her savaşı etkilediği gibi Çanakkale savaşını da etkilemiştir, mesela bölgeye hakim bir tepe vardır, o tepeyi alan bölgeye hakim olur ve Çanakkale dağlık olan olduğu için çok etkili olduğunu düşünüyorum.
- ✓ K9: Çanakkale'nin coğrafi konumu itibarıyla savaş kaçınılmaz bir hal almıştır. Düşmanlar Çanakkale'den geçerek İstanbul'u işgal etmeyi düşündüler. Savaş süreci çok zor koşullarda sürdü. Hem karadan, hem denizden savaşların olmasında coğrafi konumu çok önemlidir.
- ✓ K30: Çok zorlu ve ağır iklim koşullarının olmadığı bir bölge olmasından dolayı olumlu anlamda bir etki olduğunu düşünmüyorum.
- ✓ K32: Hakim tepelerin Türk bölgesinde olması, rüzgarın denize doğru esmesi Çanakkale savaşında bizden yana olumlu olmuştur.

5. Alt probleme ilişkin bulgular

Beşinci alt problemde öğretmen adaylarının Çanakkale savaşları ile ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylarla ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla “Savaşlarla ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Çanakkale Savaşları İle İlgili Anlatılan Kahramanlık Ve Olağanüstü Olaylarla İlgili Düşünceleri

Çanakkale savaşları ile ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olayların savaşın kazanılmasındaki rolü	f
Bu olaylara kesinlikle inanıyorum	8
Hepsi doğrudur, az bile anlatılıyor	6
Seyit onbaşı olayı olağanüstü bir durumdur	5
Savaşın kazanılması tamamen ilahi nedenlere bağlıdır	5
Milli bilincin oluşmasında olağanüstü olaylar önemlidir	5
Milli birlik ve beraberliği güçlendirir	5
Olaylar ne kadar abartılsa da özü doğrudur	4
Olağanüstü olaylar olsa Osmanlı yıkılmazdı	4
Yokluk ve çaresizlik içinde savaşın kazanılması bir mucizedir	3
Olağanüstü olayları vatan sevgisine ve şehitlik mertebesine bağlamak gerekir	3
İnanarak yapılan her şey başarılabilir	2
Savaşlarda insanlar ellerinden gelenin fazlasını yaparlar	1

Çanakkale savaşlarının anlatımında en çok başvurulan yöntem, olağanüstü olaylara oldukça fazla yer vermek ve gerçek olayları bile abartıya boğarak anlatmaktır. Bu durumda gerçekten yaşanan olağanüstü olayların da inandırıcılığı azalmaktadır. Aslında Çanakkale savaşlarının kazanılması başlı başına çok büyük bir destandır ve Türklerin Anadolu'ya geldikten sonra kazandıkları en az yüz büyük zaferin belki de en büyüğüdür.

Olağanüstü olaylara bu denli çok yer verilmesinin birkaç sebebi olabilir. En başta başarıyı taçlandırmak, ilahi güçlerin de etkisini vurgulamak, sözlü kültürün yaygın olmasından dolayı, yıllar içinde anlatıların değişerek günümüze gelmesi, savaşta kayıt tutulmasının az olmasından dolayı yaşanan olayları İngiliz resmi tarihinden ya da Anzak günlüklerinden öğrenilmesi sayılabilir. "Uçan Türkler" menkıbesi, Seyit Onbaşı, Kaybolan İngiliz Kraliyet Alayı (Norfolk Alayı), Nusret Mayın Gemisinin Mutlak Yakalanıştan Kurtulması, Atatürk'ün "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum" emri en çok anlatılan olaylardır. Az bilinen bir kahramanlık Erdoğan ve Gündoğdu'ya (2006) göre şudur: "Gözetleme yerindeyken ayak sesi duyar gibi oldum. Geriye dönünce Ali Çavuş'la karşılaştım. acı çekiyordu. Ben daha soru sormadan sağ elindeki çakıyı uçatarak, o kolunu gösterdi ve 'şunu kesiver komutanım' dedi. Sol kolu büyük bir yara almış ve sallanıyordu. Manzarayı görünce ürperdim. Öyle bir istek ve mahcubiyetle söylemişti ki, bir şeyler söylemiş olmak için 'üzülme Ali Çavuş Allah vücuduna sağlık versin diye mırıldandım. Fakat bu kahraman er, bir kesilen koluna, bir de ilerde savaşan arkadaşlarına baktı, derin bir ah çekti ve kolunu fırlatıp attıktan sonra 'millet sağ olsun, bana bir kol da yeter' deyip savaşa katıldı. Az sonra Ali Çavuş da şehit olup hakkın rahmetine kavuştu".

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K13: Savaşta ortaya çıkan kahramanlık ve olağan üstü olayları oradaki insanların vatan sevgisine ve şehitlik mertebesine mevkiine bağlamak oldukça mantıklı bir harekettir.
- ✓ K23: O tarihte Anadolu büyük bir yokluğun ve çaresizliğin içindeydi. O zamanki şartlar altında Çanakkale Zaferinin kazanılması mucizeydi. Bu yüzden anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylara katılıyorum.
- ✓ K25: Anlatılan bu olayların mutlaka bir gerçekliği olduğunu düşünüyorum. Çünkü Çanakkale aynı zamanda manevi gücün de ortaya çıktığı bir savaştır.
- ✓ K31: Koca Seyyid'in 215 okka (276 kg) ağırlığındaki mermiyi 'Ya Allah' diyerek sırtlanmış ve tek başına bu mermiyle nişan alıp düşmanı geri püskürtmeyi başarmış. Daha sonradan bunu kaldırdıklarında yapamamıştır. Vatan, millet için iman gücüyle bu gibi olaylar yaşanmıştır.

6. Alt probleme ilişkin bulgular

Altıncı alt problemde öğretmen adaylarının Çanakkale'nin 100 yıl öncesinden verdiği mesajlar ve günümüze uyarlanabilecek değerlerle ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla "Çanakkale 100 yıl öncesinden bugüne hangi mesajları veriyor? Günümüze uyarlayabileceğimiz değerler nelerdir?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmıştır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Çanakkale'nin Yüzyıl Öncesiinden Verdiği Mesajlar Ve Günümüze Uyarlanabilecek Değerlerle İlgili Görüşleri

<i>Çanakkale'nin 100 yıl öncesinden verdiği mesajlar ve günümüze uyarlanabilecek değerler</i>	<i>f</i>
<i>Milli birlik ruhunu kaybetmezsek her engeli aşarız</i>	11
<i>İmkansızlıklar içinde bile başarı kazanılabilir</i>	10
<i>Vatansız bir millet yok olup gider</i>	9
<i>Sıkıntı ne kadar büyük de olsa ümitsizliğe yer yoktur</i>	8
<i>Umudu kaybedersek vatani da kaybederiz</i>	8
<i>Yeri geldiğinde gözümüzü kırpmadan vatan için ölebilmeliyiz</i>	7
<i>Aziz şehitlerimiz vatanımızı kurtardıysa biz de yaşatmalıyız</i>	6
<i>Bugünlere hangi zorluklarla gelindiğini gösteriyor</i>	6
<i>Günümüz gençleri çok bilinçsiz</i>	5
<i>Çanakkale'nin en büyük mesajı millet olmamızdır</i>	5
<i>Milli birlik ve beraberlikten vazgeçmemeliyiz</i>	5
<i>Birlik olduğumuz sürece varız</i>	4
<i>Vatan aşkı ve iman gücü bütün zorlukları yener</i>	4
<i>O zamanki birlik beraberlik bugün bozulmuştur</i>	4
<i>Birliğimizin ve kardeşliğimizin devam etmesidir</i>	3

Çanakkale 100 yıl öncesinden birçok mesaj vermekle birlikte, değerler eğitimi ve kavram öğretimi açısından da son derece önemlidir. Canı pahasına vatanın onurunu koruyan Mehmetçik, aynı zamanda insanlık dersi vermiştir. Savaşa gelirken Türkleri barbar görenler, savaşta gösterdiğimiz kahramanlık ve merhamet karşısında şaşkına dönmüş ve hayranlıklarını ifade etmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde pek çok yerde vahşice katliamlar savaş sayılırken, savaşın sadece vatani savunmak söz konusu olunca hak olduğunu, savaşırken bile insanca duyguların korunabileceği ön plana çıkmaktadır. Öğretmen adayları da Çanakkale'nin milli birlik ruhu, vatanın önemi, umut edilerek başarıya ulaşmanın kolay olduğu, aziz şehitlere saygı, vatan aşkı ve iman gücü gibi olguları ön plana çıkarmışlardır.

Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdadır:

- ✓ K1: Birlik ve beraberlik şuuruyla neler yapılabileceğini bizlere açıkça gösteriyor. Günümüzde de bu şuurla hareket edersek başaramayacağımız hiçbir şey yoktur.
- ✓ K12: Vatan için, bağımsızlık için insanların hep birlikte hareket etmesi milli birliğin olması lazım. Vatanımızın değerini bilmemiz ve gelecek kuşaklara aktarmamız lazım.
- ✓ K17: Bu vatanın kolay kazanılmadığının mesajını veriyor. Günümüze uyarlayabileceğimiz değer ise saygıyla onları anmamız ve bize bıraktıkları vatanımızı kanımızın son damlasına kadar savunmamız.
- ✓ K29: Hangi kademede olursan ol, kaç yaşında olursan da söz konusu vatanın bayrağın ise bunları her zaman korumamız gerektiği ve yeri geldiğinde canımızı hiçe sayarak feda etmemiz gerektiğinin mesajını veriyor.

- ✓ K30: Zorluklara karşı omuz omuza, kardeşçe, yılmadan mücadele edersek, bu ruhu kaybetmezsek aşamayacağımız bir engel olmadığının ispatı niteliğinde

4. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin “100. Yılda Çanakkale” kavramına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Ancak araştırma sonucunda bir kavram olmasının yanı sıra Çanakkale ruhu milli birlik ve beraberliği sağlayan, vatanseverlik, dayanışma, bağımsızlık, barış gibi değerlerle ilgili sonuçlara da ulaşılmasını sağlamıştır. Erden’e (tarihsiz) göre bazı değerler toplumdaki bireyleri bir arada tutan en önemli etkenlerdir. Bir bütün olarak toplumun gelişmesi için bu ortak değerlerin toplumsal yaşama katkı sağlayacak nitelikte olmaları önemlidir (1). Bu değerlerden bazıları, devlet, millet, vatan, dil, gelenek ve görenekler, ordu ve mili marş, bayrak ve milli bayramların oluşturduğu ulusal simgeler ulusal değerlerdir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 72). Çünkü bir milletin dili, ulusal marşı, ulusal anıtları, ulusal bayramları, bayrağı gibi ulusal simgeleri, kahramanları, gelenekleri ve görenekleri gibi ulusal değerleri onu diğer milletlerden ayıran kültürel farklılıklarıdır (Evin ve Kafadar, 2004: 296). Deveci ve Dal (2006) yapmış oldukları çalışmada bayrak, dil, millet, gelenek-görenek, ulusal marş, tarih, atalarımız, vatan ve milli bayramların ulusal değerler olarak belirtildiği ve benimsendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılandırmacı öğretim programlarının temel taşlarından olan kavram öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar, program geliştirme sürecinde ve öğretim sürecinde kavramların ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Kavramların doğru öğrenilmesi aynı zamanda doğru düşünmeyi, olayları ve olguları doğru yorumlamayı da sağlar. Turan’a (2002) göre coğrafi olgu ve olaylar, ancak kavram ve terimler sayesinde öğrencilerin zihinde yer tutarlar. Alkış (2005) ilköğretim birinci kademe sosyal bilgiler ders kitaplarında coğrafya konularıyla ilgili kavramların belirlenmesine yönelik çalışmada kavram öğretiminin etkili ve verimli olabilmesi için erken yaşlardan itibaren önem verilmesi gerektiğini ortaya koyarken; Yazıcı ve Samancı (2003) ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler ders konuları ile ilgili bazı kavramları anlama düzeylerini incelemiştir. Turan (2002) lise coğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunları belirlemeye çalışmış; Pinar ve Akdağ (2012) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iklim, rüzgâr, sıcaklık, yağış, erozyon, ekoloji ve harita kavramlarını genel olarak doğru tanımlayamadıkları ve kavrayamadıklarını ortaya koymuştur. Yüksel, Alaz ve Aydoğan (2009) ise 9. sınıf öğrencilerinin akarsular konusundaki temel kavramları öğrenme düzeylerini tespit etmiştir.

Kavram ve değerler ile birlikte beceriler öğretim programlarının temelini oluştururken, bazı değerlerin öğrencilere kazandırılmasında ele alınan değeri ifade eden kavramın doğru bir şekilde verilmesi kavram-değer ilişkisi kurulması açısından da önemlidir. Çanakkale söz konusu olduğunda vatanseverlik, milli birlik ve beraberlik, dayanışma, bağımsızlık, barış gibi kavramların öğrencilere kazandırılması hem bu kavramları hem de kavramın ifade ettiği değerleri tek tek ve ayrıca bir bütün olarak kazanmalarında 100 yıl geçmesine rağmen Çanakkale oldukça önemlidir. Farklı derslerde de bu kavramlar ve değerler kazandırılırken, Çanakkale ile ilgili olgu, olay ve durumlardan sıkça yararlanıldığı görülmektedir.

Araştırma ile ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- “100. Yılda Çanakkale” kavramı, 100 yıl sonra, kazanılan zaferi daha anlamlı hale getirmektedir. Bu bakımdan savaş alanları ve tarihleriyle ilişkili olarak mekan ve zaman ilişkisi içerisinde sadece 18 Mart tarihi değil, savaşın dönüm noktaları olan, 25 Nisan ile 9-10 Ağustos tarihleri de ön plana çıkarılmalıdır.
- Çanakkale savaşlarının kazanılmasında pek çok unsurun etkili olduğu göz önünde bulundurularak, kazanımlar disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmalı ve bu kapsamda bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.
- Atatürk’ün Milli Mücadele’nin tartışılmaz lideri olmasında, Büyük Millet Meclisi’nin açılışında da siyasi bir lider olarak kabul edilmesinde Anafartalar kahramanı ünvanının büyük rolü vardır. Bu bakımdan Atatürk’ü anlamak için Çanakkale’yi anlamak yeterlidir.
- Çanakkale savaşlarının anlatılmasında tarihi olguların yanı sıra coğrafi faktörlerin de mutlaka ortaya konulması gerekmektedir.
- Çanakkale savaşları ile ilgili anlatılan kahramanlık ve olağanüstü olaylar tarihi gerçeklerin önüne geçirilmemelidir. Ayrıca Çanakkale’nin önemini ortaya koymak için abartıya gerek yoktur, zaten Çanakkale Türk tarihinin en önemli zaferlerinin başında gelmektedir.
- Milli birlik ve beraberlik, vatanseverlik, bağımsızlık, barış gibi kavram ve değerlerin kazandırılması için Çanakkale savaşlarına her fırsatta yer verilmelidir.

5. KAYNAKÇA

- Akbaş, Y. ve Uzunöz, A. (2011). Teach Of Geography Based On Conceptual Chance Approach; An Example Of Implementation. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6, (2), 1659–1678.
- Alkış, S. (2005). İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Konularıyla İlgili Kavramların Belirlenmesi (2004 Programına göre). *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı: 11, 82–90
- Çalık, R. (2000). Çanakkale Muharebelerine Alman Bakışı. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 20. s.355–383.
- Çeliköz, N. (1998). Kavram Öğrenme Ve Öğretme İlkeleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(2), 69-76
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev Ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 6, No. 15, 69-88.
- Deveci, H. ve Dal, S. (2006). Öğretmen Adaylarının Ulusal Değerlere İlişkin Görüşleri. *III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 4–6 Mayıs 2006, Çanakkale.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, S. ve Gündoğdu, E. (2006). *1915 Çanakkale Destanı*. İstanbul: Trend Basım
- Evin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Ve Ders Kitaplarının Ulusal Ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2 (3), 293–304.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kılınç, H. H. (2012). Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(17), 397-413.

<http://www.milliparklar.gov.tr> (Erişim tarihi: 15.05.2016)

- İbret, Ü. ve Küllü, N. (2012). Kastamonu'nun Coğrafi İşaretli Marka Ürünü: Taşköprü Sarımsağı. *Kastamonu'nun Doğal Zenginlikleri Sempozyumu*. Kastamonu.
- Kılıç, F. (2008). Kavramların öğretiminde Kavram Analizi Yönteminin Akademik Başarıya Ve Bilişsel Esnekliğe Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(2), 223-238.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı (4 ve 5.Sınıflar)*. Ankara
- Pınar, A. ve Akdağ, H. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İklim, Rüzgâr, Sıcaklık, Yağış, Erozyon, Ekoloji Ve Harita Kavramlarını Anlama Düzeyi. *İlköğretim Online Dergisi*, 11(2), 530-542.
- Şahin, G. (2013), Coğrafi İşaretlerin Önemi Ve Vize (Kırklareli)'nin Coğrafi İşaretleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15, 23-37.
- Tezcan, Y. (2015). 06-10 Ağustos 1915 Anafartalar Muharebeleri'nin Kazanılmasında Anafartalar Grup Komutanı Kur. Alb. Mustafa Kemal'in Ayak İzleri Ve Komutanlık Sanatı. *100'üncü Yılında Çanakkale Zaferi Sempozyumu*. T.C. Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü. 28-29 Nisan İstanbul. 175-196.
- Turan, İ. (2002). Lise coğrafya Derslerinde Kavram Ve Terim Öğretimi İle İlgili Sorunlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22(2), 67-84.
- Tutkun, M. K. (2015). Dünya Siyasetinde Çanakkale 1915 Ruhu. *100'üncü Yılında Çanakkale Zaferi Sempozyumu*. T.C. Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü. 28-29 Nisan. İstanbul. 565-588
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Kurumu Yayınları
- Ulusoy, K. (2005). Tarih Dersinde Ahlaki Değerlerin Aktarımı: Bir Okuma Parçası Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 168, 126-133.
- Yazıcı, H. ve Samancı, O. (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları İle İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 158, 83-90.
- Yazıcı, N. (2013). Lise Müfredat Programlarında Ve Ders Kitaplarında Çanakkale Savaşı'nın Öğretimi Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*. 28 (2). 535-550.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yüksel D. İ., Alaz, A. ve Aydoğan, A. (2008). 9. Sınıf Öğrencilerinin "Akarsular" Konusundaki Temel Kavramları Öğrenme Düzeylerinin Tespiti. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 177-184.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Canakkale Wars that started by the insistence of English, as the Ministry of Navy Winston Churchill as the leading, during the 1st World War in February, 1915, 100 years ago, and lasted for nearly 10 months until the withdrawal of Allied Powers from the Dardanelles as being overwhelmed by the Turkish soldiers in January, 2016 is one of the milestones of Turkish history. In the 100th Anniversary of the War, Canakkale has been maintained to be investigated within the scope of several disciplines. In this research, as well, the concept of

“Canakkale in its 100th Anniversary” was carried out in order to emphasize the Canakkale spirit within the scope of concept teaching as one of the most important factors of the constructivist approach. The concepts are essential in terms of explaining the cases, phenomenon, events and factors, and concretizing thoughts. Concepts provide similar objects, people, events, ideas and processes to distinguish from each other, and help establishing relationships between the other groups, cases, events, ideas and processes, as well. According to Çeliköz (1998), the concepts are very important for understanding and meaning the world we live in. If there is no the ability of grouping the events and ideas according to their common properties, each object, event or idea will have to be learned completely separately from each other, and the capacity of our memory we can use will not be adequate. Therefore, concepts help us classify and simplify the objects, events or ideas, and cope with the varieties surrounding us.

Educational programs are discussed through the constructivist approach, and concept, skill, value and attitude form the basis of this program. Whereas the concept as one of the two words sometimes confused or used instead of each other is defined as an abstract and general design of an object in mid according to Turkish Linguistic Society’s Turkish Dictionary (1998), the term is defined as word meeting a special and specific concept related to a subject science, art, or profession.

Method

In this study in which qualitative research method was used, phenomenology design was considered. The phenomenon, in general, can be qualified as objects, cases or events possible to be observed directly or indirectly in the universe. And phenomenology design focuses on the phenomenon we do not have a deep and detailed understanding but we are aware of (Yildirim and Simsek, 2008). In sample selection, “easily accessible sampling” was used. This method enables the researcher to select a case that is close and easy to access (Yildirim and Simsek, 2008). In accordance with this, the students studying at Hacı Bektas Veli University, Faculty of Education, Social Sciences Teaching department were included into the study group..

The data collection tool was an open-ended questionnaire form including 6 questions and developed by the researchers. Opinions of the specialists were asked for the validity of the form. In creating the questionnaire form, the importance of Canakkale Victory for the Turkish History, the meaning attributed to Canakkale, the factors efficient upon the victory, the role of Atatürk, heroism and extraordinary events narrated related to the victory, the messages Canakkale gave us 100 years ago, and the values to be adapted in present time were considered for revealing the concept of “Canakkale in its 100th Anniversary.” The data obtained from the open-ended questionnaire form were analyzed using the content analysis.

Findings And Results

Canakkale Victory is one of the most important common values of us we can ally to. It has become more important in its 100th year, and it was revealed through the expressions of pre-service teachers that the reason

for the spirit of unity and solidarity, and living in freedom was our martyrs in Canakkale and the heroic saga experienced in Canakkale.

Several factors was efficient upon winning the Canakkale War. These factors were clearly revealed in answers of the pre-service teachers. In the war, the conditions such as soldiers, munition, and logistic were against the Turkish nation. However, the war was won through the religion power of the soldiers, love of nation, homeland and flag, and unity and solidarity spirit beside the ability of Atatürk in management of the army and war strategy.

According to Tutkun (2015), the biggest gift Canakkale 1915 Spirit offered to the world politics was Anafartalar Hero Mustafa Kemal Atatürk chosen as the most respected statesman of the 20th century and accepted as a leader by all nations who founded Turkish Republic, struggled for freedom at the end of the fight of salvation in Anatolia together with the Turkish Nation he leaded during the following years.

In Canakkale wars, topography of the area was efficient upon the progress of the war. Alcitepe on the south and Conktepe on the north were the highest points, and the area was rough due to the presence of the hills reaching up to 300-350 m in some areas and brooks extending from hills to the sea; the scrub plant cover caused making the closest trench warfare of the world. Because Ottoman Soldiers knowing the territory well has hills and water resources, this was an advantage for the Turkish soldiers and disadvantage for the allied power soldiers who do not know the territory.

The most frequently employed method for the narration of Canakkale wars is including the extraordinary events and narrating the real events in an exaggerated way. In this case, the credibility of the really experienced extraordinary events decreases. In fact, winning Canakkale wars is a real saga in itself, and it is the biggest of all at least a hundred great victories Turkish people won after coming to Anatolia.

Canakkale offered several messages 100 years ago, and has been remarkable in terms of values education and concept teaching. Turkish soldiers protecting the proud of their homeland at the cost of their life gave a course of humanity, at the same time. The ones who considered Turkish people as barbarians before the war were stumped against the heroism and mercy during the war, and felt obliged to express their admiration.

Discussion

At the end of the study in which the views of Social Sciences Teaching department students related to the concept of "Canakkale in its 100th Anniversary" was tried to be revealed, it was concluded that beside being a concept Canakkale spirit was related to the values such as national unity and solidarity, patriotism, and independence. In their study, Deveci and Dal (2006) proved that flag, language, nation, customs-traditions, national anthem, history, ancestors, homeland and national festivals were the national and adapted values.

The studies carried out upon the concept teaching as one of the milestones of the constructivist approach revealed the importance of concepts during the process of program development. Correct learning of the concepts provides both correct thinking and correct interpretation of the facts and events.

Skills beside the concepts and values form the basis of the teaching programs, and correct teaching of the correct expressing the value discussed for teaching some values to the students is remarkable in terms of establishing a relationship between concept and value. When the topic is, the concepts such as patriotism, national unity and solidarity, interdependence, independence and peace are required to be provided to the students. Canakkale is essential even after its 100th anniversary in order to teach these concepts and the values these concepts express both one by one and as a whole. It has been noticed that facts, events and phenomenon related to Canakkale are benefited while providing to acquire these concepts and values in different courses.